

A KÜLÖNBÖZŐ FATERMŐKÉPESSÉGŰ AKÁCSOK KITERMELÉSÉNEK ÉS FELÚJÍTÁSÁNAK KÖLTSÉG-HOZAM MÉRLEGE

Kapusi Imre

Az akáctermesztés helyzete az utóbbi néhány évben erősen ellentmondássá vált, ami az akác megítélése tekintetében a természetben és az irányításban egyaránt számos zavart okozott. Az állandóan változó közgazdasági környezet, bizonyos értékesítési nehézségek, az erdő egyéb szolgáltatásai iránti érdeklődés mintha kissé elterelte volna figyelmünket az akácról, pedig ennek a fafajnak fatermesztési szempontból egyes tájakon, de országosan is nagy jelentősége van. Kutatásaink során a hazai akáctermesztés egyik bázisterületén a Nyírségen, közel 100 helyen elemeztük a különböző fatermőképességű állományok vágásérett fakészleteit, a kitermelt fa hasznosításának lehetőségeit, a jövedelmezőség helyzetét és az előbbiekhöz kapcsolódó üzemviteli problémákat. Ezúttal a vágásérett állományok kitermelésének és felújításának 1970—75. évi, átlagos költség-hozam mérlegét mutatjuk be a teljesség igénye nélkül.

Az akáctermesztés jövedelmezőségének elemzése során különböző okok miatt figyelmen kívül hagytuk a vékonyfát, a nevelővágás hatásait és az akác egyéb melléktermékeit (pl. méz). A költségeket és az árbevételeket alábbiak szerint kalkuláltuk:

Fakitermelési költség (F) (rezi és járulékok nélkül): az 1970—71—72. évi veghasználatok leszámolásaiból a szállítási távolságok figyelembe vételével erdőrészenként kigyűjtött és fatermőképességi csoportonként átlagolt költségek (munkabér, közteher, anyag, energia, értékcsökkenés, egyéb). A költségeket a kitermelt nettó vastagfa függvényében 1 ha-ra számítottuk.

Erdőművelési (felújítási) költség (E) (rezi nélkül): 1—1 hektár jó-közepesgyenge fatermőképességű akác állomány felújításának és fenntartásának tényleges költségei művelatenként (munkabér, közteher, anyag, műhely, energia, értékcsökkenés, egyéb).

Összes költség (Ö): a fakitermelés és az erdőművelés 1 ha-ra eső együttes költsége megnövelve 18⁰/₀-kal (13⁰/₀ rezi + 5⁰/₀ haszon).

Tervezett hozam (H₁): a különböző fatermőképességű állományok fatömegfelvételi adataiból számított nettó vastagfa átlagos pénzbeni értéke (Ft/ha).

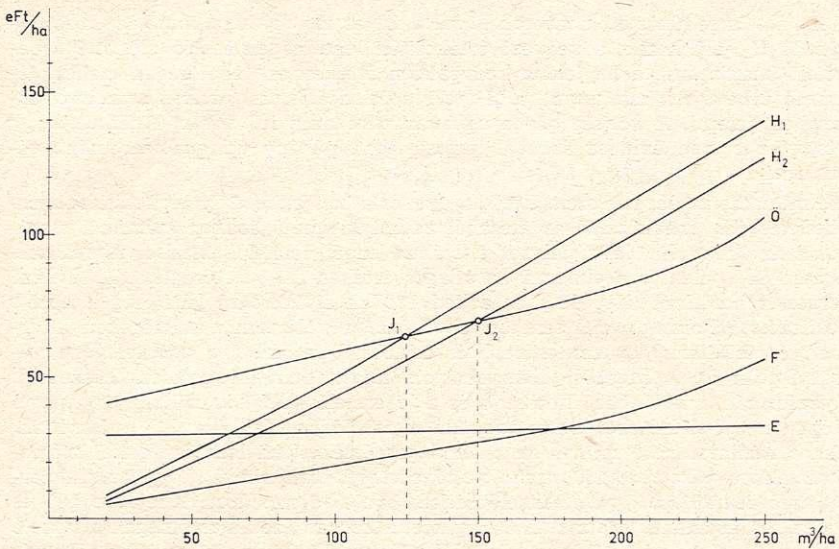
Realizált hozam (H₂): az 1970—71—72. években véghasznált különböző fatermőképességű akácok tényleges hozama.

A fentiek alapján összeállított költség-hozam mérleget 1. ábránk szemlélteti.

A jövedelmezőség határának (J₁), mint ahogy azt ábránk is szemlélteti, jelenleg 125 m³ körül kellene lennie, ami bruttó összességében kifejezve számításaink szerint 220 m³-t jelent. 30 év körüli korban ez a fatömeg a *Fekete Z.*-féle fatermési tábla (Erdészeti Kézikönyv 1956.) II—III. fatermési osztálya közé esik, tehát a mai nap is érvényben levő ökonómiai küszöbtől számottevően eltér. Még kedvezőtlenebb a helyzet ha a tényleges jövedelmezőségi határértéket nézzük (J₂).

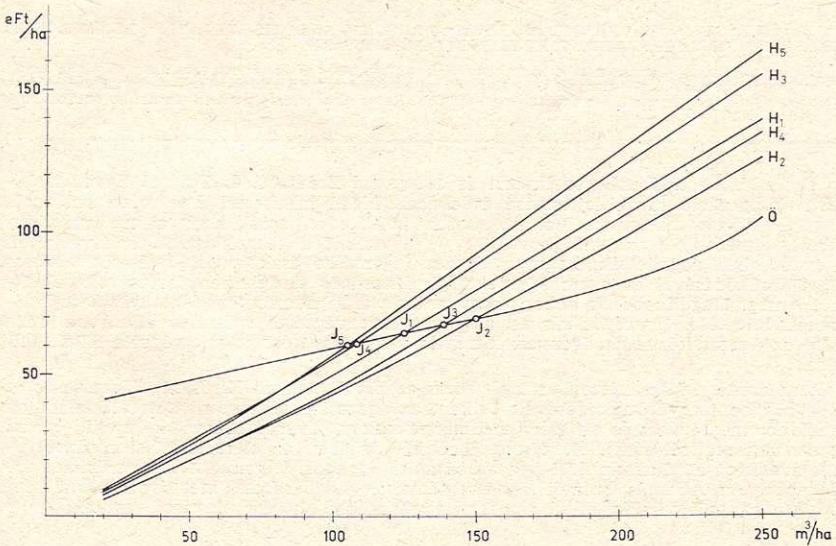
A kutatás során megállapított lehetséges jövedelmezőségi határokat szemlélteti 2. ábránk.

1. ábra — Vágásérett akácok kitermelésének és felújításának költség-hozam mérlege a nettó vastagfa függvényében (J_1 J_2 — jövedelmezőségi határok)

2. ábra — Különböző árakkal kalkulált jövedelmezőségi határok változatlan költségek mellett (J_1 J_2 J_3 J_4 J_5 — jövedelmezőségi határok)

Az ábrán feltüntetett hozamok közül a H_1 és H_2 ugyanaz, mint az előző ábrán. A H_3 jelű hozam a kedvező értékesítési lehetőségek esetén elérhető árbevétel (maximum), a H_4 jelű a kedvezőtlen értékesítési lehetőségek mellett elérhető árbevétel (minimum), a H_5 jelű a feladóállomási árakon számított árbevétel jelenti. A költség görbe ugyanaz mint az előző ábrán. Anélkül, hogy részletekbe mennénk, az ábrával kapcsolatban néhány dologra szeretnénk rámutatni.

Amint ezt az ábra is szemlélteti, a gyakorlatban előforduló legkedvezőbb értékesítés (H_3) megközelíti az árszabályzatból kivethető árakon számított maximális értéket (H_5), de a helyzet általában ennél sokkal rosszabb. A realizált hozam (H_2) jelentősen elmarad az átlagos értékesítési lehetőségeket feltételező tervezett hozamtól (H_1), de még a kedvezőtlen értékesítési lehetőségek között realizálható hozamot (H_4) sem éri el. Sajnos a változatlan költségeken kitermelt és felújított egyazon méretű és minőségű fatömeg, a gyakorlatban választékolási és értékesítési hiányszágok miatt nem kielégítően hasznosul. Pénzformán a különböző hozamok és a kitermelés-felújítás költség egyenlegei eléggé nagy eltéréseket mutatnak. Ha a feladóállomási árakkal számolunk, akkor minimum $105 \text{ m}^3/\text{ha}$, ha a tényleges értékesítési lehetőségekkel számolunk akkor minimum $150 \text{ m}^3/\text{ha}$ nettó vastagfa kell ahhoz, hogy az akáctermesztés rentábilis legyen. Az előbbieket bruttó összefában kifejezve 180 és $260 \text{ m}^3/\text{ha}$ értékeket kapunk. A 30. év körüli korban ezek a fatömegek a Fekete Zoltán-féle fatermési tábla szerinti III., illetve II. fatermési osztályú állományokra jellemzőek.

Каныш И.: БАЛАНС РАСХОДОВ И ДОХОДОВ ПРИ ВЫРУБКЕ И ВОЗОБНОВЛЕНИИ БЕЛОАКАЦИЕВЫХ НАСАЖДЕНИЙ С РАЗЛИЧНОЙ ДРЕВЕСНОЙ ПРОДУКТИВНОСТЬЮ

В северовосточной части Венгрии, в районе Ниршег, в преобладающей части имеются насаждения акации белой. После составления баланса расходов и доходов при их вырубке и возобновлении было установлено, что рентабельность выращивания акации белой требует, чтобы в 30-летнем возрасте рубки запас древесины составлял $220 \text{ м}^3/\text{га}$. При наличии меньшего запаса выращивание акации белой является нерентабельным.

Каруси, I.: THE COST-BENEFIT ANALYSIS OF LOGGING AND REGENERATING BLACK LOCUST STANDS HAVING DIFFERENT TIMBER YIELD POTENTIALS

In Nyírség, that is in the northeastern part of Hungary, most of the forest stands are of black locust. According to the cost-benefit analysis of logging and regenerating carried out last year, at least $220 \text{ m}^3/\text{ha}$ gross volume of timber is required for profitable production. Below this volume per hectare timber production is uneconomical.

Az Erdészeti Tudományos Intézet és a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem közötti kooperáció továbbfejlesztése érdekében MEM miniszteri értekezleti határozat alapján hozott miniszterhelyettesi utasítás intézkedett arról, hogy a két intézmény kössön hosszabb távra szóló szocialista együttműködési szerződést. A tíz évre kötött szerződésben rögzítették, hogy az ágazat fejlesztése csak a két intézmény szoros együttműködésével és egymás érdekeinek kölcsönös tiszteletben tartásával valósítható meg. Megállapodtak abban, hogy a tudomány nemzetközi viszonylatú fejlődésének követése, diszciplináris és alap kutatások végzése, valamint általában EFE, míg az ágazat közvetlen igényeit kielégítő alkalmazott kutatások végzése ERTI feladat.

A szerződés külön fejezetben foglalkozik az ERTI Soproni Kísérleti Állomása és az EFE jövőbeni együttműködésével. Célként az ágazati gazdaságtani kutatási feladatok mielőbbi megoldását és az elért eredményeknek a felsőoktatásban keresztüli gyors gyakorlati realizálását jelölték meg. Ennek érdekében az elért kutatási eredményeket éventként átadják az EFE-nek az oktatási anyagok folyamatos korszerűsítése érdekében. Az Állomás kutatói egy-egy témakör előadásában, meghívott előadóként mind a nappali oktatás, mind a mérnöktoábbképzés keretében részt vesznek.

Dr. Szász T.